

ВА105

ИКОНОМИЧЕСКИ ТЕОРИИ

Приета: прот. № 15/23. Об. 2016 г.

Лектор: Проф. д-р Сава Димов

АНОТАЦИЯ

Учебната дисциплина формира основни знания за икономическите школи и подходи към икономиката в следната историко-логическа последователност: корени на икономическата мисъл, либерално-класически теории (утилитарен подход към икономиката), историко-социологически теории (органически подход), марксистки теории (социал-радикален подход), неокласически теории (маржинален подход), еволюция на историко-социологическите теории (институционален подход) и съвременни икономически теории. Особено място е отделено на класическите и съвременни аспекти на кейнсианската и монетарната икономическа доктрина. В програмата се акцентира на оптимистичните, песимистичните нотки и тенденции на икономическата мисъл. Посочват се реалните връзки на теоретичните възгледи на икономическите школи с практическата реализация на актуалните програми на съвременните правителствени администрации.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ И ИЗХОДНИ УЧЕБНИ РЕЗУЛТАТИ

Основна цел на дисциплината е да формира знания за това как се развива икономическата мисъл във времето, как функционира механизма на стопанството в различните страни, пречупен през призмата на различните икономически школи. По-конкретно студентите трябва да разберат:

1. Как се развива икономическата мисъл на водещите в стопанско отношение страни;
2. Да се открие логиката в развитието на идеите на най-видните представители на световната икономическа мисъл;
3. Да съпоставят, дискутират и поддържат определена позиция по мисията, основните и приносни моменти на различните икономически школи;
4. Да се запознаят с най-новите икономически школи и адекватната тяхна икономическа политика, въплътена в управляващата администрация;
5. Да търсят допирни точки между преходните икономически идеи, ценности и реалности със съвременните аспекти на провежданата икономическа политика.

ПРЕДПОСТАВКИ

Дисциплината е въвеждаща в икономическата мисъл, показва богатата палитра от възгледи на управляващите класи и в този аспект е интегрираща във фундаменталния блок на дисциплини, абсорбиращи аспектите на общата икономическа теория. Следователно, тя има

връзка с Макроикономиката, Микроикономиката, Световната икономика и други дисциплини изспредващи механизмите на пазара и провежданата икономическа политика.

СТАТУТ И СТРУКТУРА

специалност	статут	кредити	редовно обучение		заочно обучение	
			л	с у общ	л	с у общ
Финанси	Задължителна	4	40	40	20	20
Счетоводство и контрол	Задължителна	4	40	40	20	20
Маркетинг	Задължителна	4	40	40	20	20
Бизнес администрация	Задължителна	4	40	40	20	20
Международни икономически отношения	Задължителна	4			20	20
Икономика и маркетинг на туризма	Задължителна	4	40	40	20	20

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

Раздел I. Корени на икономическата мисъл

Тема 1. Социални и икономически идеи в древния свят

Древноегипетска мисъл - XVIII век пр. н. е. "Речение на Ипувер". Закони на цар Хамурапи (1792-1750 г. пр.н.е.). Древен Китай - конфуцианство, легизъм, даосизъм и др. Конфуцианство - Кун-цзи или Конфуций (551-479 г. пр. н.е.) - "Беседи и съждения". Колективен трактат Гуан-цзъ". Антична Гърция - Разпадане на Атинския морски съюз. Творчество на Ксенофон (440-355 г. пр. н.е.). Платон (427-347 г. пр. н. е.) - "Държавата" и "Закони". Аристотел (384-322 г. пр. н.е.) - "Политика" и "Атинска политика". Древен Рим - завършване историята на робовладелското общество. Марк Порций Катон (Стари) (234-149 г. пр. н. е.) - "За земеделието". Трактат на Марк Теренций Варон (116-27 г. пр.н.е.) - "За селското стопанство". Луций Сенека (около 4 г преди Хр. - 65 г. след Хр.).

Тема 2. Икономически идеи в средновековието

Упадък на робовладелското общество в Древен Рим III - IV век сл. Христа. Йерархично обособяване на християнството - клир (духовенство) и миряни (обикновени християни). Св. Августин Блажени (353-430 г.) - "За божията държава" и "За работата на монасите". Епоха на класическото средновековие - от среда на IX до X в. Св. Тома Аквински (1225-1274) - "Сума на богословието". Никола Орезм (ок. 1323-1382) "Трактат за произхода, природата, юридическото основание и изменение на парите". Опозиционна икономическа мисъл - бюргерско и селско-плебейско. Уат Тейлър (Англия), Томас Мюнцер (Германия), Ян Хус и Ян Жишка (Чехия). Богомилство (България) - началото на X и залез към края на XIV век.

Тема 3. Меркантилизъм - епора на търговския капитализъм

Жан Батист Колбер - министър в двора на Луи XIV. Навигационен акт на Х. Кромуел от 1651 г. "Монетарна система" - от XVI и началото на XVII век (ранен меркантилизъм). Уилям Стафорд (1554-1612) - "Критическо изложение на някои жалби на нашите съотечественици" (1581). Гаспере Скаруфи (1519-1584) - "Разсъждение за парите" (1579). "Активен търговски баланс" през XVII век (развит или късен). Томас Мън (1571-1641) - "Разсъждения за търговията на Англия с Ост-Индия" (1621) и "Богатството на Англия във външната търговия или Балансът на нашата външна търговия като регулатор на богатството" (1630). Антоан де Монкретиен (1575-1622) - "Трактат по политическа икономия, посветен на моя господар краля и неговата майка кралицата" (1615); Антонио Сера (1580-1645) - "Кратък трактат" (1613).

Раздел II. Либерално - класически теории

Тема 4. Възникване на класицизма в Англия и Франция

Критици на меркантилизма - Джон Лок (1632-1704), Дъдли Норс (1641-1691), Давид Юм (1711-1776), Ричард Кантильон (1680-1734). Уилям Пети (1623-1687) - родоначалник на класическата политическа икономия в Англия. "Трактат върху таксите и налозите (1662), "Политическа анатомия на Ирландия" (1672), "Политическа аритметика" (1676) и "Нещо за парите" (1682). Пиер Буагилбер (1646-1714) - класически икономикс във Франция. "Франция в подробности" (1695), "Положението във Франция" (1707).

Тема 5. Физиократическа школа

Д-р Франсоа Кене (1694-1774) - основател и най-виден представител на физиократизма. Първи цялостен модел за възпроизводство. Анализ на "Икономическа таблица" (1758). Основни и приноси моменти.

Тема 6. Субективна теория

“Конфликт” между теорията за стойността и субективната теория. Фердинандо Галиани (1728-1787) - “За парите” (1751). Ан Робер Жак Тюрго (1727-1781) - “Речи за последователния прогрес на човешкия дух” (1750), “Размишления върху формирането и разпределението на богатството” (1769), “Стойност и пари” (1770). Етиен Беноа дьо Кондиак (1715-1780) - Трактат “Търговията на държавата...” (1776).

Тема 7. Либералният свят на Адам Смит

Адам Смит (1723-1790) - “шотландския мъдрец” и творец на класицизма. “Теория на нравствените чувства” (1759). “Богатство на народите” (1776) - първо цялостно теоретично изследване на проблемите на производството, разпределението и обръщението.

Тема 8. Възгледите на Смит за факторите на растежа, стойността и парите

Основни фактори на растежа - количеството на заетия в производството труд и производителност на този труд. Теория за стойността - първа стегната и стройна теория. Парите - обективно възникнал процес.

Тема 9. Теория на Смит за доходите

“Дуализъм” на Смит по отношение на доходите - работна заплата, печалба, лихва, рента и теория за капитала.

Тема 10. Утилитарна икономическа доктрина

Утилитаризмът - икономическа теория и доктрина. Джереми Бентам (1748-1832) - възгледи за икономическата свобода при размяната и трудовия пазар, егоизма и личния интерес и за частната собственост.

Тема 11. Френски класицизъм - корени на оптимизма

Жан Батист Сей (1767-1832) - връх на смитовия оптимизъм във Франция. “Пълен курс по политическа икономия” (1828-1830) - оригиналност във възгледите за “полезността”, относно природата на доходите - услуги при производството на стойността (полезността), теория за реализацията - предлагането създава свое собствено търсене, следователно общи кризи в икономиката са невъзможни. Фредерик Бастиа (1801-1850) - теория за хармоничност на интересите.

Тема 12. Полъх на песимизма в Англия

Ролята на индустриалния преврат в Англия. Проблемът за “парите” и “зърното” в английската икономика. Дейвид Рикардо (1772-1823) - “Геният от Сити” и методологически проблеми на “Принципи на политическата икономия и данъчното облагане” (1817).

Тема 13. Рикардо за стойността, разпределението и външната търговия

Теория за стойността. Теория за разпределението на доходите. Теория за рентата, работната заплата и печалбата. Уравновесяване на търговския баланс. Изгоди от търговията за Англия.

Тема 14. Томас Малтус (1766-1834) - мрачният порок на икономическия апокалипсис

“Есе върху принципа на народонаселението” (1798). Превантивни и позитивни регулатори. Съвременни неомалтусианци.

Тема 15. Защита и еволюция на класицизма в Англия

Джон Стюарт Мил (1806-1873) - представител на либерализма от XIX век. “Принципи на политическата икономия” (1848) за ролята на конкуренцията и държавата, разпределение на богатството. За социализмът и частното предприемачество.

Раздел III. Историко - социологически теории

Тема 16. Предшественици на историческата школа в Германия

Адам Мюлер (1779-1829) “Елементи на държавното изкуство” (1809) - националните цели и корпоративната държава. Фридрих Лист (1789-1847) “Национална система на политическата икономия” (1841) - концепция за нацията и историческите стадии.

Тема 17. “Стара” историческа школа

Вилхелм Рошер (1817-1894) “Основи на политическата икономия от гледище на историческия метод” (1849) - “естествени закони” на историческото развитие. Бруно Хилдебранд (1812-1878) “Политическа икономия на настоящето и бъдещето” - стадии на стопанското развитие. Карл Книс (1821-1898) “Политическа икономия от гледище на историческия метод” - историческия метод, приложен към икономиката.

Тема 18. “Нова” историческа школа

Густав Шмолер (1838-1917) “Основи на общото учение за народното стопанство” (1900-1904). “Годишник за управление на народното стопанство в Германския райх” (от 1881 г.). Роля на институциите в икономиката. Лудвиг (Луи) Брентано (1844-1931) на по-либерални и реформистки позиции; Карл Бюхер (1847-1930) - семейство, град, нация (домашно, градско и национално стопанство). Вернер Зомбарт (1863-1941) - еволюция от марксизма към либералната демокрация и накрая към нацията. “Търговци и герои” (1915) - начало на расовата теория и проповядването на нацизма. “Немския социализъм (1934) - нацистка икономическа програма. “За човека” (1938) - концепцията за “сортиране на хората” по типа и формата на техния череп.

Тема 19. Икономически и социални идеи в САЩ през XIX век

Бенжамин Франклин (1706-1790) като съвременник на Адам Смит и един от най-талантливите личности на своето време. Александър Хамилтън (1755-1804) - основател на политическата икономия в САЩ. Хенри Чарлс Кери (1793-1879) “Хармония на интересите” (1851) и “Принципи на социалната наука” в три тома (1858-1859) - за стойността, поземлената рента, “хармониите” и закона за разпределението.

Раздел IV. Социално – радикален подход към икономиката

Тема 20. Социалният радикализъм във Франция

Жан Жак Русо - “Разсъждения за произхода и основанията за неравенството сред хората” (1775), “За обществения договор или принципи на политическите права (1762) - значение на правовите и моралните норми и възгледи за развитието на обществото. Симон де Сисмонди (1773-1842) - “Търговско богатство” (1803), “Етюд върху политическата икономия” (1836) - за примата на потреблението над производството. Теория на Сисмонди за реализацията.

Тема 21. Технократически и асоциативен социализъм във Франция и Англия

Сенсимонизъм и фуриеризъм във Франция и оуенизъм в Англия. Сен Симон (1760-1825) - “Писма на женевикия обитател към съвременниците”, “За реорганизация на европейското общество” - проект за нова индустриална система. Франсоа - Мари Шарл Фурие (1772-1837) - “За търговското шарлатанство”, “Теория за четирите движения и общите съдбини” - исторически формации, “асоциативен” и “социетарен” обществен строй. Робърт Оуен (1771-1858) - най-изтъкнатият представител на утопичния социализъм в Англия. 1825 г. колонията “Нова хармония” в САЩ. Джон Грей.

Тема 22. Прудонизма като политическа икономия на дребните производители

Пиер Жозеф Прудон (1809-1865) - жизнена и научна дейност. “Що е собственост” (1840) - “собствеността е кражба”. Идеи за стойността, “конституираната стойност” и парите.

Тема 23. Теоретици на държавния социализъм в Германия

Карл Родбертус (1805-1875) - основоположник на теорията за държавния социализъм. “Към познаване на нашия държавен стопански строй”, “Социални писма до Кирхман”. Фердинанд Ласал (1825-1864) - идеята, че пруската монархия стои над класите при обединението на Германия. Тъй нар. “железен закон за работната заплата”.

Тема 24. Анархични идеи в Русия

Михаил Александрович Бакунин (1814-1876) - идеолог на международния и руски анархизъм. “Държавност и анархия” (1873). Княз Пьотър Алексеевич Кропоткин (1842-1921) - привърженик на социалната революция. А. И. Херцен (1812-1870) като родоначалник на “селския социализъм”. Н. Г. Чернишевски (1828-1889) - демократ, идеализирайки руската община.

Тема 25. Марксистическа политическа икономия

Карл Маркс (1818-1883) - енциклопедист на своето време. “Капиталът”. Том първи (1867) в Хамбург - процесът на производството на капитала и закона за принадлежната стойност. Том втори (1885) издаден от Фр. Енгелс - процес на обръщението на капитала, кръгооборот и оборот на капитала и учението за общественото възпроизводство. Трети том (1894) също от Енгелс - анализ на производствените отношения и теорията за средната печалба и производствената цена. Четвърти том (Теории на принадлежната стойност) под редакцията на Карл Кауцки. Основни и приносни моменти.

Раздел V. Неокласически теории

Тема 26. Австрийска субективна школа

Представители - Карл Менгер (1840-1921) “Изследване върху метода на социалната наука и в частност на политическата икономия” (1883). Ойген фон Бьом-Баверк (1851-1914) “Капитал и лихва

на капитала” (1884). Фридрих фон Визер (1851-1926) “Естествена стойност”. Икономически категории - нужда, благо, полезност и ценност. Производителната теория за лихвата.

Тема 27. Кеймбриджска и американска школа

Кеймбриджска школа - Алфред Маршал (1842-1924) - основоположник на съвременния прагматичен икономикс. “Принципи на политическата икономия” (1903). Възгледи за теория на пазарната цена, цена на търсенето, потребителна рента, цена на предлагането, производствени фактори и доходи; Американска школа - Джон Бейтс Кларк (1847-1938) “Философия на богатството” (1887), “Разпределение на богатството” (1899). Идеи за пределния продукт на труда, “естествените закони” за разпределение и равновесие на фирмата.

Тема 28. Лозанска (математическа) школа

Предвестници на математическата версия на неокласицизма - Херман Хайнрих Госен (1810-1858), Уилям Стенли Джевънс (1835-1882) и Карл Менгер (1840-1921). Леон Валрас (1834-1910) основоположник на Лозанската школа “Основи на чистата политическа икономия” (1877), “Етюди по приложна политическа икономия” (1898). Математическа интерпретация на модела. Вилфредо Парето (1848-1923): икономическа теория на благосъстоянието, критерии за оптималност при пазарна ситуация. “Курс по политическа икономия” (1896-1897), “Учебник по политическа икономия” (1906).

Раздел VI. Институционален подход към икономиката

Тема 29. Социално - правна школа в Германия и Австрия

Рудолф Щамлер - “Стопанство и право” (1886). Рудолф Щолцман - “Социалните категории” (1896), “Целта на народното стопанство” (1909) - примат на формата над съдържанието, правото над икономиката, размяната и разпределението над производството. Отмар Шпан - “Стопанство и общество” (1907), “Мъртвата и живата наука” (1923) - еволюция от социал-либерализма към нацизма. Учението за универсализма и корпоративното стопанство.

Тема 30. Американски институционализъм

Торстейн Веблен (1857-1929) “Теория на паразитната класа”, “Мястото на науката в съвременната цивилизация” - 4 етапа в еволюцията на материалната цивилизация: дивачество, варварство, ера на ръчния труд и на машините. Джон Комънс (1862-1945) - “Правни основи на капитализма”, “Институционална икономика” - роля на икономическите институции. Теория за сделките. Уестли Мичел (1874-1948) - представител на тъй нар. конюнктурно-статистически институционализъм. “Икономическите цикли” (1913), “Измерване на икономическите цикли” (1946).

Тема 31. Социологически позитивизъм във Франция

Фредерик льо Пле (1806-1882) - предшественик на икономическия социологизъм; Огюст Конт (1798-1857) - основател на позитивистичната социология. Емил Дюркхайм (1857-1917) - икономиката като специфично поле на социологията (превръщане на икономическите в емпирично-социологически изследвания). Франсоа Симианд (1872-1835) - статистическият и историческият методи като помощно средство на емпиричните икономико-социологически проучвания. Берtrand Ногаро - ученик на Симианд. “Парите и паричните системи” (1948).

Раздел VII. Социал-реформиски и социал-радикалистски теории

Тема 32. Английският лейбъризм, социал-реформизъм и австро-марксизъм

Английски лейбъризм: начало на развитие на работническите съюзи (трейдюниони), фабианско общество и гилдианство (1915-23 Национална лига на гилдиите в Англия). Социал - реформизъм: Едуард Бернщайн (1850-1932) - родоначалник на ревизионизма. “Предпоставките на социализма и задачите на социалдемократиата” (1899). Австро-марксизмът: Ото Бауер “Националният въпрос и социалдемократиата” (1907), Карл Ренер “Марксизмът, войната и Интернационалът” - войната да стане начало на установяване на социализма.

Тема 33. “Легалният марксизъм” в Русия

Пьотр Струве (1870-1944) “Стопанство и цена” - 4 основни въпроса: за методологията на политическата икономия, за стойността и цените, за възпроизводството и пазарите и за процесите на възникване и развитие на капитализма в Русия. Михаил Иванович Туган-Барановски (1865-1919) - “Руската фабрика в миналото и в настоящето” (1898) - разбирания за стойността (ценността) на стоките и тъй нар. социална теория за работната заплата. Сергей Николаевич Булгаков (1871-1927) - “Капитализмът и земеделието” (1900): за поземлената рента, за закона за намаляващото плодородие на почвата и теория за устойчивостта на дребното земеделие.

Тема 34. Болшевишкият социал - радикализъм

Владимир Илич Ленин (1870-1924): теория за възпроизводството и кризите при капитализма - “По повод така наречения въпрос за пазарите” (1893), “Характеристика на икономическия романтизъм”

(1897); за аграрния въпрос - "Капитализмът в селското стопанство" (1899), "Аграрният въпрос и критиците на Маркс" (1901) - пруски и американски път за развитие на земеделието; теорията за империализма - "Империализмът като най-висок стадий на капитализма" (1916); новата икономическа политика (НЕП), за кооперацията; Сталинизмът като най - ярка проява на социалния радикализъм.

Раздел VIII. Съвременни икономически теории

Тема 35. Йозеф Шумпетер и трансформацията на капитализма

Йозеф Алоис Шумпетер (1883-1950) - интелектуалният вундеркинд на своята епоха. "Теория на икономическото развитие" (1912), "Цикли на деловата активност" (1939), "Капитализъм, социализъм и демокрация" (1942). "История на икономическия анализ" (1954). Мястото на книгата в творчеството на Шумпетер. Значение на книгата за икономическата теория. Интелектуални постижения на Йозеф Шумпетер.

Тема 36. Джон Мейнард Кейнс и тъй нар. "кейнсианска революция в икономиката"

Джон Кейнс (1883-1946) - начало на "революция" в икономическата теория. Критика на класическия възглед за функциониране на икономиката. "Трактат за паричната реформа" (1923) и "Трактат за парите" (1925) в два тома. "Обща теория на заетостта, лихвата и парите" (1936) - основни и приносни моменти. "Дирижизъм" във Франция и САЩ (Кенеди, Джонсън, Никсън).

Тема 37. Неокейнсианство

Неокейнсианска икономическа теория - симбиоза между ортодоксалното (Елвин Хансен, Пол Самуелсон и Джон Хикс) и лявото кейнсианство (Джон Робинсон, Н. Калдор и П. Срафа). Модели за динамично равновесие на Рой Харод и Евсей Домар. "Икономика на търсенето" (demand-side economics).

Тема 38. Американски неолиберализъм

Едуард Чембърлин (1889-1967) "Теория на монополистическата конкуренция" - конкуренцията между монополите създава икономическа хармония на цените, при което се постига уравнивяване на търсенето и предлагането. Джон Морис Кларк (1884-1963) - "Социален контрол на бизнеса", "Стратегически фактори на бизнес цикъла". Теорията на Кларк "Дифузия на изгодата".

Тема 39. Монетаризмът като икономическа доктрина

Милтън Фридман (род. 1912) - доайен на монетаризма и най-изтъкнат представител на неолиберализма в САЩ. "Изследване в областта на количествената теория за парите" (1956); "Капитализмът и свобода". "Монетарна история на САЩ" (1963) - съвместно с Анна Шварц; Мисия, основни и приносни моменти.

Тема 40. Неомонетарни концепции

Глобален монетаризъм - Артър Лафер, Хари Джонсън и Роналд Маккинън. Финансови аспекти на фридмански монетаризъм. Монетаризъм на "новите класици". Бюджетен монетаризъм и монетаризъм на австрийската парична школа. Основни и приносни моменти.

Тема 41. Неолиберализъм в Германия

Валтер Ойкен (1891-1950) - "Организация на стопанството" (1937). Теорията на Ойкен за "идеалните типове" стопанства (свободно пазарно стопанство и централно управлявано стопанство). Принципи на изграждане на социалното пазарно стопанство. В. Рьопке (1889-1967) "Правилна ли е немската икономическа политика". Лудвиг Ерхард като баща на германското "икономическо чудо". "Благоденствие за всички". Теорията за формираното общество.

Тема 42. Неоавстрийска школа

Фридрих Август фон Хайек (1899-1992) - "Паричната теория и икономическия цикъл", "Цени и производство", "Печалба, лихва и инвестиции" - икономическо равновесие, стагфлация, концепция за спонтанния ред, за конкуренцията и пазара; Людвиг фон Мизес - лансира тезата, че "икономическото развитие е стихийен процес и е изключена възможността от съзнателно управление и планиране на стопанския живот."

Тема 43. Теория за рационалните очаквания

Робърт Мъндел - създател и главен теоретик на икономика на предлагането ("supply-side economics"). "Нова класическа макроикономика". Робърт Лукаш - младши и "Как рационалните предвиждания променят макроикономическия анализ" (1995). Основни и приносни моменти.

Тема 44. Теории за икономическия растеж

Неокейнсиански теории за икономическия растеж - Евсей Давид Домар, Рой Фобс Харод и Джоан Робинсон. Неокласически теории за икономическия растеж - Робърт Солоу, Джеймс Едуард Мид,

Питер Дъглас и Чарлз Кобб. Милтън Фридмън и Анна Шварц - монетарна теория на цикъла. Неолибералната доктрина в Германия за ускорен икономически растеж. Глобелен икономически растеж - проблеми и перспективи.

Тема 45. Нобелистите по Икономикс - престиж и авторитет на икономическата наука
Нобеловите награди по Икономикс (1969 - Кралската шведска академия на науките), Алфред Нобел (1833-1896). Робърт Мъртън, Майрън Шоулс и Фишър Блек - новаторска формула за оценка на опциите на фондовия пазар. Теория за управлението на риска при извършване на пазарни трансакции.

ПЛАНИРАНИ УЧЕБНИ ДЕЙНОСТИ И МЕТОДИ НА ОБУЧЕНИЕ

Класическо четене на лекции, използване на схеми и диаграми за анализ на различните видове възгледи на икономическите школи. Електронна презентация на Microsoft PowerPoint за някои по-възлови теми, мисия, основни и приносни моменти на различните теории.

МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Семестриалният изпит е писмен изпитен тест, съгласно утвърден график в края на първи семестър. Критерият, който се прилага при оценяването на всяка една писменна работа е посочен на края на всеки изпитен тест, а именно:

- Слаб (2) на отговорилите под 51 % от теста
- Среден (3) на отговорилите 51 – 60 % от теста
- Добър (4) на отговорилите 61 – 70 % от теста
- Мн. добър (5) на отговорилите 71 – 85 % от теста
- Отличен (6) на отговорилите над 85 % от теста

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

- 1) Седларски, Т. Икономически теории (История на икономическата мисъл). Университетското издателство "Св. Климент Охридски", С., 2015
- 2) Кънев, М. Идеята за прогрес отвъд икономиката. От противопоставяне към синтез на духа на Изтока и на Запада в новия информационен свят. Издателство „Изток-Запад”, С., 2013
- 3) Бекярова, К., Б. Велев и Ив. Пипев. Икономически теории. Икономическата мисъл от древността до наши дни. Учебник за икономическите университети. Издателска къща "Хермес", С., 2011
- 4) Рикардо, Д. За принципите на политическата икономия и данъчното облагане. Издател „Рата”, С. 2015
- 5) Смит, Ад. Богатството на народите. Издател „Рата”, С. 2010
- 6) Кейнс, Дж. Обща теория на заетостта, лихвата и парите. Издателство „Изток-Запад”, С., 2016
- 7) Фридмън, М. Немирството на парите. Издателство „Дамян Яков”, С., 1994
- 8) Фридмън, М., Ана Шварц. Великата контракция 1929-1933. Издател: Фондация "Център за обществено развитие", С., 2016
- 9) Mukherjee, S. Modern Economic Theory. 4th Edition, New Delhi, 2005
- 10) Robbins, L. A History of Economic Thought. The LSE Lectures. Prince University Press. Princeton and Oxford. New Jersey. 2000
- 11) Roncaglia, Al. The Wealth of Ideas. A History of economic thought. Cambridge University Press. 2006
- 12) Backhaus, J. Handbook of the History of Economic Thought. Insights on the Founders of Modern Economics. Jurgen Georg Backhaus Editor. Springer, 2012

13) Школы и направления экономической мысли/ <http://gallery.economicus.ru/cgi-ise/alln.pl?type=school> (10-02-2017)

14) SCHOOLS OF THOUGHT/ <http://www.hetwebsite.net/het/thought.htm> (10-08-2017)

ИЗПИТЕН ВЪПРОСНИК

ВА 105

ИКОНОМИЧЕСКИ ТЕОРИИ

Лектор: Проф. д-р Сава Димов

Тема 1. Меркантилизъм - епора на търговския капитализъм

Политика на Жан Батист Колбер във Франция и Навигационен акт на Кромуел в Англия от 1651 г. "Монетарна система" от XVI и началото на XVII век (ранен меркантилизъм) Идеи на Уилям Стафорд (1554-1612) и Гаспере Скаруфи (1519-1584). "Активен търговски баланс" през XVII век (развит или късен меркантилизъм). Приноси моменти на Томас Мън (1571-1641), Антоан де Монкретиен (1575-1622) и Антонио Сера (1580-1645). Металическа теория за парите.

Тема 2. Възникване на класицизма в Англия и Франция

Уилям Пети (1623-1687) - родоначалник на класическата политическа икономия в Англия. Идеи за стойността, доходите и парите. Пиер Буагилбер (1646-1714) като привърженик на радикалните промени в икономиката.

Тема 3. Физиократическа школа

Д-р Франсоа Кене (1694-1774) - основател и най-виден представител на физиократизма. Първи цялостен модел за възпроизводство. Анализ на "Икономическа таблица" (1758). Основни и приноси моменти.

Тема 4. Субективна теория

"Конфликт" между теорията за стойността и субективната теория. Фердинандо Галиани (1728-1787) - "За парите" (1751). Ан Робер Жак Тюрго (1727-1781) като един от най-големите икономисти на 18 век. Възгледи за собствеността на Етиен Беноа дьо Кондиак (1715-1780).

Тема 5. Либералният свят на Адам Смит

Адам Смит (1723-1790) - "шотландския мъдрец" и творец на класицизма. "Богатство на народите" (1776) - първо цялостно теоретично изследване на проблемите на производството, разпределението и обръщението. За "алфата" и "омегата" на икономическото учение.

Тема 6. Теория на Смит за доходите, факторите на растежа и парите

"Дуализъм" на Смит по отношение на доходите – работна заплата, печалба, лихва и рента. Възгледи за факторите на икономическия растеж. Теория за стойността - първа стегната и стройна теория. Парите - обективно възникнал процес.

Тема 7. Утилитарна икономическа доктрина

Утилитаризмът - икономическа теория и доктрина. Джереми Бентам (1748-1832) - възгледи за икономическата свобода при размяната и трудовия пазар, егоизма и личния интерес и за частната собственост.

Тема 8. Корени на оптимизма във френския класицизъм

Жан Батист Сей (1767-1832) - връх на смитовия оптимизъм във Франция. "Пълен курс по политическа икономия" (1828-1830). Оригинален възглед за "полезността", природата на доходите, теория за реализацията. Фредерик Бастиа (1801-1850) - теория за хармоничност на интересите.

ТЕМА 9. Полъх на песимизма в Англия

Ролята на индустриалния преврат в Англия. Проблемът за "парите" и "зърното" в английската икономика. Дейвид Рикардо (1772-1823) - "Геният от Сити" и методологически проблеми на "Принципи на политическата икономия и данъчното облагане" (1817). Рикардо за стойността, разпределението и външната търговия

Тема 10. "Стара" историческа школа

Романтизмът на Адам Мюлер, национализмът и протекционизмът на Фридрих Лист. Вилхелм Рошер (1817-1894) - "Основи на политическата икономия от гледище на историческия метод" (1849) - "естествени закони" на историческото развитие. Бруно Хилдебранд (1812-1878) "Политическа икономия на настоящето и бъдещето" - стадии на стопанското развитие. Карл Книс (1821-1898) - историческия метод, приложен към икономиката.

Тема 11. "Нова" историческа школа

Густав Шмолер (1838-1917) "Годишник за управление на народното стопанство в Германския райх" (от 1881 г.). Лудвиг (Луи) Брентано (1844-1931) по-либерални и реформистки позиции. Вернер Зомбарт (1863-1941) - еволюция от марксизма към либералната демокрация и накрая към нацизма. "Търговци и герои" (1915) - начало на расовата теория. "Немския социализъм (1934) - нацистка икономическа програма. "За човека" (1938) - концепцията за "сортиране на хората".

Тема 12. Икономически и социални идеи в САЩ през XIX век

Бенжамин Франклин (1706-1790) съвременник на Адам Смит и един от най-талантливите личности на своето време. Александър Хамилтън (1755-1804) - основател на политическата икономия в САЩ. Хенри Чарлс Кери (1793-1879) "Хармония на интересите" (1851) и "Принципи на социалната наука" в три тома (1858-1859) - за стойността, поземлената рента, "хармониите" и закона за разпределението.

Тема 13. Социалният радикализъм във Франция

Жан Жак Русо - "За обществения договор или принципи на политическите права (1762) - значение на правовите и моралните норми и възгледи за развитието на обществото. Симон де Сисмонди (1773-1842) - "Търговско богатство" (1803), "Етюд върху политическата икономия" (1836) - за примата на потреблението над производството. Теория на Сисмонди за реализацията тъй нар. "трети лица".

Тема 14. Прудонизма като политическа икономия на дребните производители

Пиер Жозеф Прудон (1809-1865) - жизнена и научна дейност. "Що е собственост" (1840) - възгледи, че "собствеността е кражба". Идеи за стойността, "конституираната стойност" и парите.

Тема 15. Анархични идеи в Русия

Михаил Александрович Бакунин (1814-1876) - идеолог на международния и руски анархизъм. "Държавност и анархия" (1873). Княз Пьотър Алексеевич Кропоткин (1842-1921) - привърженик на социалната революция. А. И. Херцен (1812-1870) като родоначалник на "селския социализъм". Н. Г. Чернишевски (1828-1889) - демократ, идеализира руската община.

Тема 16. Марксистическа политическа икономия

Карл Маркс (1818-1883) - енциклопедист на своето време. "Капиталът". Том първи (1867) в Хамбург - процесът на производството на капитала и закона за принадлежната стойност. Том втори (1885) издаден от Фр. Енгелс - процес на обръщението на капитала, кръгооборот и оборот на капитала и учението за общественото възпроизводство. Трети том (1894) също от Енгелс - анализ на производствените отношения и теорията за средната печалба и производствената цена. Четвърти том (Теории на принадлежната стойност) под редакцията на Карл Кауцки. Мисия, основни и приноси моменти. Критици на Маркс.

Тема 17. Австрийска субективна школа

Представители. Карл Менгер (1840-1921) "Изследване върху метода на социалната наука и в частност на политическата икономия" (1883). Ойген фон Бьом-Баверк (1851-1914) "Капитал и лихва на капитала" (1884). Фридрих фон Визер (1851-1926) "Естествена стойност". Икономически категории - нужда, благо, полезност и ценност. Производителната теория за лихвата.

Тема 18. Кеймбриджска и американска школа

Кеймбриджска школа. Алфред Маршал (1842-1924) - основоположник на съвременния прагматичен икономикс. "Принципи на политическата икономия" (1903). Възгледи за теория на пазарната цена, цена на търсенето, потребителна рента, цена на предлагането, производствени фактори и доходи. Американска школа. Джон Бейтс Кларк (1847-1938) "Философия на богатството" (1887), "Разпределение на богатството" (1899). Идеи за пределния продукт на труда, "естествените закони" за разпределение и равновесие на фирмата.

Тема 19. Социално - правна школа в Германия и Австрия

Рудолф Щамлер - "Стопанство и право" (1986). Рудолф Щолцман - "Социалните категории" (1896), "Целта на народното стопанство" (1909) - примат на формата над съдържанието, правото над икономиката, размяната и разпределението над производството. Отмар Шпан - "Стопанство и общество" (1907), "Мъртвата и живата наука" (1923). Еволюция от социал-либерализма към нацизма. Учението за универсализма и корпоративното стопанство.

Тема 20. Американски институционализъм

Торстейн Веблен (1857-1929) "Мястото на науката в съвременната цивилизация" - 4 етапа в еволюцията на материалната цивилизация: дивачество, варварство, ера на ръчния труд и на машините. Джон Комънс (1862-1945) - "Правни основи на капитализма", "Институционална икономика" - роля на икономическите институции. Теория за сделките. Уестли Мичел (1874-1948) "Икономическите цикли" (1913), "Измерване на икономическите цикли" (1946).

Тема 21. Йозеф Шумпетер и трансформацията на капитализма

Йозеф Алоис Шумпетер (1883-1950) - интелектуалният вундеркинд на своята епоха. "Теория на икономическото развитие" (1912), "Цикли на деловата активност" (1939), "Капитализъм, социализъм и демокрация" (1942). "История на икономическия анализ" (1954). Значение на книгата. Интелектуални постижения на Йозеф Шумпетер.

Тема 22. Джон Мейнард Кейнс и тъй нар. "кейнсианска революция в икономиката"

Джон Кейнс (1883-1946) - начало на "революция" в икономическата мисъл. Критика на класическия възглед за функциониране на икономиката. "Трактат за паричната реформа" (1923), "Трактат за парите" (1925) в два тома. "Обща теория на заетостта, лихвата и парите" (1936) - основни и приноси моменти. "Дирижизъм" във Франция и САЩ (Кенеди, Джонсън, Никсън).

Тема 23. Неокейнсианство

"Какво означава да си кейнсианец"? Неокейнсианска икономическа теория - симбиоза между ортодоксално (Елвин Хансен, Пол Самуелсон и Джон Хикс) и ляво кейнсианство (Джон Робинсон, Н. Калдор и П. Срафа). "Икономика на търсенето" (demand-side-economics). Модели за динамично равновесие на Рой Харод и Евсей Домар. Алвин Хансен - "американският Кейнс". Пост-и ново кейнсианство. Неокласически синтез.

Тема 24. Американски неолиберализъм

Едуард Чембърлин (1889-1967) "Теория на монополистическата конкуренция" - конкуренцията между монополите създава икономическа хармония на цените, при което се постига уравнивяване на търсенето и предлагането. Джон Морис Кларк (1884-1963) - "Социален контрол на бизнеса", "Стратегически фактори на бизнес цикъла". Теорията на Кларк за "Дифузия на изгодата".

Тема 25. Монетаризмът като икономическа доктрина

Милтън Фридмън (род. 1912) - доайен на монетаризма и най-изтъкнат представител на неолиберализма в САЩ. "Изследване в областта на количествената теория за парите" (1956); "Капитализмът и свобода". "Монетарна история на САЩ" (1963). Мисия, основни и приноси моменти.

Тема 26. Неомонетарни концепции

Глобален монетаризъм - Артър Лафер, Хари Джонсън и Роналд Маккинън. Финансови аспекти на фридмънски монетаризъм. Монетаризъм на "новите класици". Бюджетен монетаризъм и монетаризъм на австрийската парична школа. Основни и приноси моменти.

Тема 27. Неолиберализъм в Германия

Валтер Ойкен (1891-1950) - "Организация на стопанството" (1937). Теорията на Ойкен за "идеалните типове" стопанства (свободно пазарно стопанство и централно управлявано стопанство). Принципи на изграждане на социалното пазарно стопанство. В. Рьопке (1889-1967) "Правилна ли е немската икономическа политика". Лудвиг Ерхард като баща на германското "икономическо чудо". "Благоденствие за всички". Теорията за формираното общество.

Тема 28. Неоавстрийска школа

Фридрих-Август фон Хайек (1889-1992) - "Паричната теория и икономическия цикъл", "Цени и производство", "Печалба, лихва и инвестиции" - икономическо равновесие, стагфлация, концепция за спонтанния ред, за конкуренцията и пазара; Лудвиг фон Мизес - теза за икономическо развитие, съзнателно управление и планиране на стопанския живот."

Тема 29. Теории за икономическия растеж
Неокейнсиански теории за икономическия растеж - Евсей Давид Домар, Рой Фобс Харод и Джоан Робинсон. Неокласически теории за икономическия растеж - Робърт Солоу, Джеймс Едуард Мид, Питер Дъглас и Чарлз Кобб. Милтън Фридмън и Анна Шварц - монетарна теория за икономическия цикъл. Неолиберална доктрина в Германия за ускорен икономически растеж. Проблеми и перспективи на глобалния икономически растеж.

Тема 30. Нобелистите по Икономикс - престиж и авторитет на икономическата наука
Нобеловите награди по Икономикс (1969 - Кралската шведска академия на науките), Алфред Нобел (1833-1896). Преглед на нобелистите. Робърт Мъртън, Майрън Шоулс и Фишър Блек - новаторска формула за оценка на опциите на фондовия пазар. Теория за управлението на риска при извършване на пазарни трансакции.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

- 1) Седларски, Т. Икономически теории (История на икономическата мисъл). Университетското издателство "Св. Климент Охридски", С., 2015
- 2) Кънев, М. Идеята за прогрес отвъд икономиката. От противопоставяне към синтез на духа на Изтока и на Запада в новия информационен свят. Издателство „Изток-Запад”, С., 2013
- 3) Бежарова, К., Б. Велев и Ив. Пипев. Икономически теории. Икономическата мисъл от древността до наши дни. Учебник за икономическите университети. Издателска къща "Хермес", С., 2011
- 4) Рикардо, Д. За принципите на политическата икономия и данъчното облагане. Издател „Рата”, С. 2015
- 5) Смит, Ад. Богатството на народите. Издател „Рата”, С. 2010
- 6) Кейнс, Дж. Обща теория на заетостта, лихвата и парите. Издателство „Изток-Запад”, С., 2016
- 7) Фридмън, М. Немирството на парите. Издателство „Дамян Яков”, С., 1994
- 8) Фридмън, М., Ана Шварц. Великата контракция 1929-1933. Издател: Фондация "Център за обществено развитие", С., 2016
- 9) Mukherjee, S. Modern Economic Theory. 4th Edition, New Delhi, 2005
- 10) Robbins, L. A History of Economic Thought. The LSE Lectures. Prince University Press. Princeton and Oxford. New Jersey. 2000
- 11) Roncaglia, Al. The Wealth of Ideas. A History of economic thought. Cambridge University Press. 2006
- 12) Backhaus, J. Handbook of the History of Economic Thought. Insights on the Founders of Modern Economics. Jurgен Georg Backhaus Editor. Springer, 2012
- 13) Школы и направления экономической мысли/ <http://gallery.economicus.ru/cgi-ise/alln.pl?type=school> (10-02-2017)
- 14) SCHOOLS OF THOUGHT/ <http://www.hetwebsite.net/het/thought.htm> (10-08-2017)

ECONOMIC THEORIES

This subject forms main knowledge about the economic schools and approaches to the economics in the following historical and logical sequence: roots of the economic thought, liberal classical theories (utility approach to the economics), historical sociological theories (organic approach), Marxist theories (socio-radical approach), neo-classical theories (marginal approach) and contemporary economic theories. Special attention is paid to the classical and contemporary aspects of the Keynes and monetary economic doctrine. In the programme an emphasis is given to the optimistic, pessimistic notes and trends of the economic thought. The real relations between the theoretical views of the economic schools and the practical realization of the topical programmes of the contemporary governmental administrations are specified.